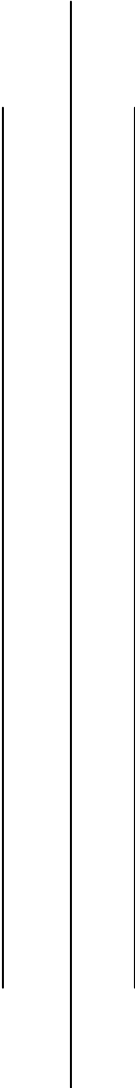

0hfhtkqkfk t aš tyf lj Qlo ; #yfsf]lj Qlo lj j /)f kšfzg ug{
; xdl t kšfg ug{ tyf nfefz :j Lst ug{; Dačwl sfo{lj lw – 2069
-; zfvjg 2071_

gkfn /fi^«aš
s{b|o sfofno
j fnj f^f/

प्रस्तावना:

बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०६३ को दफा ४६ को उपदफा (२) अनुसार इजाजतपत्र प्राप्त बैंक तथा वित्तीय संस्थाले लाभांश घोषणा तथा वितरण गर्न यस बैंकको स्वीकृति लिनु पर्ने तथा यस बैंकबाट जारी एकीकृत निर्देशनको निर्देशन नं. ४ अनुसार वार्षिक साधारण सभामा पेश गर्ने वार्षिक हिसाब सार्वजनिक गर्न यस बैंकको सहमति लिनुपर्ने व्यवस्था बमोजिम आवश्यक स्वीकृति र सहमती प्रदान गर्दा अपनाइने प्रकृत्यामा एकरूपता कायम गर्न नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ११० को उपदफा (३) बमोजिम नेपाल राष्ट्र बैंकका गर्भनरबाट यो कार्यविधि बनाई लागू गरिएको छ ।

खण्ड (क)

वित्तीय विवरण प्रकाशित गर्न सहमती प्रदान गर्ने सम्बन्धी

इजाजतपत्रप्राप्त बैंक तथा वित्तीय संस्थाले आफ्नो वार्षिक हिसाबलाई संचालक समितिमा अभिलेख र संचालकहरुको दस्तखत हुनु अगावै प्रारम्भिक रूपमा छलफलको लागि सम्बन्धित सुपरिवेक्षण विभागमा पेश गर्दा देहायका विषयहरु समेतका आधारमा वित्तीय विवरणमा संशोधन गर्नुपर्ने अवस्था देखिएमा संस्थाका प्रतिनिधिहरूसंग छलफल गरी संशोधनको लागि सम्बन्धित बैंक तथा वित्तीय संस्थालाई जानकारी गराइनेछ ।

तर “ख”, “ग” र “घ” वर्गका बैंक तथा वित्तीय संस्थाको हकमा त्यस्तो हिसाब प्रारम्भिक रूपमा पेश गर्न अनिवार्य हुने छैन ।

- (१) लेखापरीक्षकको प्रारम्भिक प्रतिवेदन र सो उपर व्यवस्थापनको जवाफ, स्थलगत निरीक्षण प्रतिवेदन लगायत उपलब्ध आधिकारीक कागजातको आधारमा अपरिष्कृत वित्तीय विवरणमा आवश्यक समायोजन गराउने ।
- (२) राष्ट्रिय प्राथमिकता प्राप्त क्षेत्रमा लगानी गरिएको परियोजना कर्जाको हकमा यस बैंकको पूर्व स्वीकृति लिएर मात्र कर्जाको ग्रेस अवधिमा पाकेको व्याजलाई पुँजीकरण गरी आम्दानी जनाउन पाउने ।
- (३) असार महिनासम्ममा पाकेको व्याज वर्षान्त पछिको साउन १५ गतेभित्र प्राप्त भएमा सो रकमलाई बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुले आ-आफ्नो आम्दानी लेखांकन सम्बन्धी नीतिमा स्पष्ट खुलाई गत आर्थिक वर्षको नाफा नोक्सान हिसावमा आम्दानी जनाउन सक्ने ।
- (४) यस बैंकबाट कारवाहीमा परेका बैंक तथा वित्तीय संस्थाका संस्थापक, संचालक, पदाधिकारी वा सम्बद्ध व्यक्ति, तथा त्यस्तो व्यक्तिको वित्तीय स्वार्थ भएको संस्था, फर्म वा कम्पनीलाई प्रवाह भएको कर्जालाई खराब वर्गमा वर्गीकरण गरी शत प्रतिशत कर्जा नोक्सानी व्यवस्था गर्नु पर्ने ।
- (५) बैंक तथा वित्तीय संस्थाले अन्य संगठित संस्थामा निर्देशन नं. ८ को सीमाभित्र रही गरेको लगानीमा शत प्रतिशत लगानी समायोजन कोष खडा गरेमा २ प्रतिशत थप लगानी समायोजन कोषको विनियोजन गर्न अनिवार्य नहुने ।
- (६) स्थगन कर (Deferred Tax) गणना गर्दा सृजना भएको स्थगन कर सम्पत्ति रकमलाई नाफा नोक्सान बाँडफाँड हिसावबाट विनियोजन गरि स्थगन कर जगेडा कोषमा रकमान्तर गर्नु पर्ने र सो कोषको रकम स्थगन करबाहेक अन्य प्रयोजनका लागि प्रयोग गर्न नपाईने । स्थगन कर दायित्व सृजना भएको हकमा वासलातको अन्य दायित्व शीर्षक अन्तर्गत रहेको स्थगन कर दायित्व शीर्षकमा देखाउनु पर्ने ।
- (७) इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाले सालतमामीमा मौज्जातमा रहेको विदेशी मुद्राको पुनरमू ल्याइनु गर्दा खुद नोक्सान भएमा नाफा नोक्सान हिसावमा खर्च जनाउनु पर्ने र खुद नाफा भएमा सोलाई नाफा-नोक्सान हिसावमा आम्दानी जनाई उक्त नाफाको कम्तीमा २५ प्रतिशत रकम नाफा-नोक्सान बाँडफाँड हिसाव मार्फत् सटही घटबढ कोष हिसावमा विनियोजित गर्नु पर्ने ।

- (द) बैंक तथा वित्तीय संस्था एक आपसमा गाभ्ने गाभिने प्रयोजनका लागि सम्पत्ति तथा दायित्वको मूल्याङ्कन समेतको आधारमा तय भएको शेयर मूल्य अनुपात (*Swap Ratio*) का कारण फरक हुन आएको बचत (*Surplus*) रकमलाई बाँडफाँड नगरी सोभै पूँजीगत जगेडाकोषमा राख्नु पर्ने र त्यस्तो पूँजीगत जगेडाकोषमा रहेको रकमबाट इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाले नगद लाभांश बाँड्न नपाउने ।

खण्ड (ख)

लाभांश स्वीकृति सम्बन्धी

वित्तीय प्रणालीमा जोखिमको मात्रा बढ्दै गई भविष्यमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले नोक्सानी व्यहोर्नु पर्ने संभावना रहने, कतिपय बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको जोखिम मूल्याङ्कन एवम् जोखिम न्यूनीकरण, आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली एवम् संस्थागत सुशासनको अवस्था सुदृढ भईनसकेको, तरलताको स्थिति सहज हुदा पनि पूँजीकोष पर्याप्त नरहेको कारणले कर्जा प्रवाह गर्ने क्षमता समेत प्रभावित हुने तथा कतिपय अवस्थामा कर्जा निरन्तर नवीकरण गरी कर्जा वर्गीकरण समेत प्रभावित हुनसक्ने हुंदा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको पूँजीलाई थप सवल गराई, संस्थालाई बढी सुदृढ गराउने गरी लाभांश स्वीकृत गर्ने प्रयोजनको लागि प्रचलित कानूनको अधिनमा रही देहाय अनुसार गर्ने व्यवस्था मिलाइएको छ :-

- (१) २०७१/०५/०३ को परिपत्र वाट हटाइएको ।
- (२) इजाजतपत्रप्राप्त बैंक तथा वित्तीय संस्थाले बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०६३ को दफा ४६ को उपदफा (१) अनुसार निम्न अवस्था पुरा गरेमा मात्र नगद लाभांश तथा बोनश शेयर घोषणा गर्न वा वितरण गर्न स्वीकृति दिने :-
- (क) सम्पूर्ण प्रारम्भिक खर्च अपलेखन गरेको,
- (ख) संचित नोक्सानी नरहेको,
- (ग) तोकिएको न्युनतम पूँजीकोष कायम गरेको,
- (घ) जोखिम व्यहोर्ने कोषमा छुट्याउनु पर्ने रकम छुट्याएको,
- (घ) मुनाफाको २० प्रतिशतले हुने रकम उक्त ऐनको दफा ४४ बमोजिम विनियोजन गरेको,
- (ङ) सर्वसाधारणलाई छुट्याइएको शेयर बिक्री वितरण गरी माग रकम पुर्ण रुपमा चुक्ता भएको ।
- (३) शेयर प्रिमियम रकमबाट नगद लाभांश घोषणा गर्न वा वितरण गर्न नपाइने ।
- (४) इजाजतपत्रप्राप्त कुनै एक बैंक तथा वित्तीय संस्थाको संस्थापक शेयरमा लगानी गर्दा चुक्ता पूँजीको बढीमा १५ प्रतिशत र अन्य बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूमा चुक्ता पूँजीको बढीमा १ प्रतिशतसम्म मात्र लगानी गर्न सकिने विद्यमान व्यवस्था भन्दा बढी हुनेगरी संस्थापक शेयर धारण गर्ने संस्थापक शेयरधनीहरूलाई तोकिएको सीमा कायम नगरेसम्म प्रस्तावित नगद लाभांश तथा बोनश शेयर वितरण रोकका राख्न लगाउने ।
- तर, नेपाल सरकारको ५० प्रतिशत वा सो भन्दा बढी स्वामित्व भएका वित्तीय क्षेत्रसंग सम्बन्धित कर्मचारी संचय कोष, नागरिक लगानी कोष र राष्ट्रिय बीमा संस्थानको हकमा यस बैंकको स्वीकृती लिई बढीमा २५ प्रतिशतको सीमा कायम हुने गरी एक भन्दा बढी बैंक तथा वित्तीय संस्थामा संस्थापक शेयर लगानी गर्न बाधानपुग्ने । साथै, “घ” वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाको हकमा बैंक तथा वित्तीय संस्था संस्थापना एवं वित्तीय कारोवार गर्ने इजाजतपत्र सम्बन्धी नीतिगत तथा प्रक्रियागत व्यवस्थामा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ ।

- (५) इजाजतपत्रप्राप्त बैंक तथा वित्तीय संस्थाले अन्य इजाजतपत्रप्राप्त बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूमा गरेको शेयरलगानी (Cross Holding) बिक्री नगरेसम्म त्यस्तो संस्थाले पाउने नगद तथा बोनस शेयर लाभांश वितरण रोक्का राख्ने ।
- (६) बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०६३ बाहेक अन्य प्रचलित कानून बमोजिम वचत तथा ऋणकोकारोवार गरिरहेका संस्थाहरूको इजाजतपत्रप्राप्त बैंक तथा वित्तीय संस्थाको संस्थापक शेयरमा रहेको लगानीबिक्री गर्ने कार्य नभएसम्म त्यस्तो संस्थाले पाउने नगद तथा बोनस शेयर लाभांश वितरण गर्न रोक्का राख्ने । तर “घ” वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाको हकमा यस अधि नै शेयर लिई कायम रहेको अवस्थामा यो व्यवस्था लागू नहुने ।
- (७) सम्बन्धित आर्थिक वर्षको कुनै अवधिमा तोकिएको न्यूनतम पुँजीकोष कायम गर्न नसकेका इजाजतपत्रप्राप्त बैंक तथा वित्तीय संस्थालाई नगद लाभांश तथा बोनस शेयर घोषणा गर्न वा वितरण गर्न स्वीकृति नदिने । तर बाह्य लेखापरीक्षकबाट प्रमाणित वित्तीय विवरणबाट आर्थिक वर्षको अन्त्यमा तोकिएको न्यूनतम पुँजीकोष कायम भएको आधारमा स्वीकृत पुँजी योजना अनुसारको बोनस शेयर घोषणा वा वितरण गर्न स्वीकृति दिन बाधा नपर्ने ।
- (८) आर्थिक वर्ष समाप्त भएको मितिदेखि वार्षिक साधारण सभाको स्वीकृति लिने मितिसम्मको अवधिमा शीघ्रसुधारात्मक कारवाही कार्यान्वयन भई उक्त अवधिसम्ममा त्यस्तो कारवाही फुकुवा नभएको अवस्थामा नगद लाभांश तथा बोनस शेयर घोषणा गर्न वा वितरण गर्न नपाउने ।
- (९) Capital Adequacy Framework २००७ (Updated July, २००८) को वृंदा नं. १.४ अनुसार “क” वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाले तोकिएको न्यूनतम पुँजीकोषमा कम्तिमा १ प्रतिशत buffer maintain गर्न उपयुक्त हुने हुँदा इजाजतपत्रप्राप्त बैंक तथा वित्तीय संस्थाले सुपरीवेक्षकीय समायोजन सहित कायम राख्नुपर्ने न्यूनतम पुँजीकोषमा थप १ प्रतिशत वा सो भन्दा बढी buffer कायम गरेको वा देहायको अवस्थामा मात्रै नगद लाभांश घोषणा गर्न वा वितरण गर्न स्वीकृति दिने ।
- (क) “क” वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाको हकमा पुँजीकोष ११ प्रतिशत वा सो भन्दा बढी रहेको,
- (ख) “ख” र “ग” वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाको हकमा पुँजीकोष १२ प्रतिशत वा सो भन्दा बढी रहेको ।
- (ग) “घ” वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाको हकमा पुँजीकोष ९ प्रतिशत वा सो भन्दा बढी रहेको ।
- तर बोनस शेयर वितरण गर्दा कर प्रयोजनको लागि आवश्यक पर्ने रकम वरावर नगद लाभांश घोषणा गर्न वा वितरण गर्न स्वीकृति दिन बाधा नपर्ने ।
- (१०) समस्यामा रहेका बैंक तथा वित्तीय संस्थामा रहेको अन्तर बैंक लगानी, निक्षेप, कर्जा लगायतका दावीमा शतप्रतिशत नोक्सानी व्यवस्था कायम गर्न लगाउने । त्यसैगरी विविध समस्यामा रही धितो लगायतका सम्पत्ति रोक्का रहेका ग्राहकहरूको कर्जामा समेत शत प्रतिशत नोक्सानी व्यवस्था कायम गर्नु पर्ने ।
- तर, माथि उल्लिखित दावीहरूमा रहेको धितो बिक्री गर्न यस बैंकले, बन्देज लगाएको वा सम्पत्ति रोक्का राखेको अवस्थामा सम्बन्धित संस्थाले बिक्री गर्न वा रोक्का फुकुवा गर्न पहल गरेको भए कम्तीमा शंकास्पद वर्गको कर्जामा कायम हुनुपर्ने नोक्सानी व्यवस्था कायम गर्नु पर्ने र २०७२ असार मसान्तसम्ममा शत प्रतिशत नोक्सानी व्यवस्था कायम गर्नुपर्ने । यस बैंकले धितो बिक्री गर्न बन्देज लगाएको वा त्यस्तो सम्पत्ति रोक्का राखेको अवस्थामा सम्बन्धित संस्थाले बिक्री गर्न तथा रोक्का फुकुवा गर्न यस बैंकमा पत्राचार गरी पहल नगरेमा त्यस्तो धितो रहेको अन्तर बैंक लगानी, निक्षेप, कर्जा लगायतका दावी वापत शत प्रतिशत नोक्सानी व्यवस्था कायम गर्नुपर्ने । साथै गत आर्थिक वर्षमा नोक्सानी व्यवस्था कायम गरिसकेको अवस्थामा त्यस्तो कर्जा असूल नभएसम्म नोक्सानी व्यवस्था फिर्ता गर्न नपाइने ।

(११) यस बैकले तोकेको न्युनतम चूक्ता पूजी कायम गरेको अवस्थामा मात्र नगद लाभांश घोषणा गर्न वा वितरणगर्न स्वीकृति दिने र यस प्रयोजनको लागि आ.व. २०७०/७१ मा प्रस्तावित बोनस शेयरलाई चूक्ता पूजीमा गणना गर्न सकिने ।

(१२) विद्यमान नेपाल लेखामान *Events after Balance Sheet Date* बमोजिम वित्तीय विवरण जारी गर्ने स्वीकृतिको मितिसम्मका *Adjusting events* लाई गत आर्थिक वर्षको वित्तीय विवरणमा समायोजन गर्न सकिने तर लाभांश घोषणा गर्ने प्रयोजनका लागि आर्थिक वर्ष समाप्त भएको ३ महिना भित्रका र बाह्य लेखापरिक्षकद्वारा *Adjusting events* हो भनी प्रमाणित गरेका *Events* लाई समायोजन गरी हुन आउने नाफा-नोक्सान हिसाबलाई आधार लिई लाभांश स्वीकृति प्रदान गर्न सकिने ।

तर कर्जा नोक्सानी व्यवस्था फिर्ता रकम समायोजन गर्ने हकमा धितोमा रहेको सम्पत्ति विक्री तथा ऋणीकोआन्तरिक नगद प्रवाहबाट कर्जा चुक्ता गरेको अवस्थामा मात्रै सो कर्जामा कायम रहेको कर्जा नोक्सानी व्यवस्था रकमलाई समायोजन गर्न सकिने ।